

Nr 4 2015

Áarjelsaemien gærhkoepiaerie
Sørsamisk kirkeblad
Sydsamiskt kyrkblad

Kyrkan stödjer ILO 169

Sid 2

Rekordmange prester vil lære om Sápmi

Sid 5

Maanah áádtjedin

Bielie 7

Ny herde i Funäsdalen

Sid 11

Katarina Barruk live

Sid 21

Tråante 2017 er i gang

Den 6. februar 2017 er det 100 år siden det første samiske landsmøtet ble åpnet i Trondheim.

Trondheim vil også være et naturlig sentrum for jubileet, men det skal også feires som et nasjonalt jubileum med markering av 100 års samisk kamp for demokrati, rettferdighet og mangfold.

AVTALE SIGNERT

Sametinget, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Trondheim kommune har signert en samarbeidsavtale for jubileet og står sammen om gjennomføringen. I tillegg er sametingene i Sverige og Finland med som samarbeidspartnere og markerer med det at dette er et jubileum for hele Sápmi. I tillegg er en rekke organisasjoner og institusjoner engasjert.

REGJERINGEN FRAVÆRENDE

Den som ikke deltar i jubileet er den norske regjeringen. I

sin søknad om prosjektmidler fikk Tråante 2017 kr. 0 – null – i bevilgning over statsbudsjettet. Dette står i grell kontrast til Grunnlovsjubileet 2014.

– Jeg er skuffet over at Regjeringen ikke har nevnt jubileet i statsbudsjettet, sa sametingspresident Aili Keskitalo ved signingen av samarbeidsavtalen. Men la oss ikke stoppe av det. La oss sette opp en ny avgang for 100-årsjubileet i 2017. Da vil

Tråante 2017

100-års jubileum

vi kunne gi Elsa og de modige politiske ideene annerkjennelse og rette blikket fremover og spørre hva som kan gjøres for å utvide demokratiet i vår tid.

GUDESTJENESTER PLANLEGGES

Også kirka vil engasjere seg under jubileet. Så langt er det klart at man ønsker en festgudstjeneste i Nidarosdomen. Videre skal også det "samiskinspirerte alteret" i Nidaros-

domen (se DD 2/15) være klart og innvies til jubileet.

Ida Marie Bransfjell er prosjektleder for Tråante 2017. Hun poengterer at jubileet skal spenne vidt.

– Jeg gleder med til hele året, sier hun. Hele Sápmi skal få vise sitt mangfold med arrangement og aktiviteter på flere arenaer.

Hun forteller at jubileet vil ha mange forskjellige uttrykk og foregå flere steder og gjennom hele året. Hun ønsker og arbeider for et stort, åpent og inkluderende jubileum og inviterer alle til å ta del.

– Alle har noe å bidra med og vi har et felles ansvar for å skape et godt arrangement, sier hun.

Ida Marie oppfordrer folk til å ta kontakt for å melde sin interesse med stort eller smått og ønsker alt engasjement velkommen.

Les mer om Tråante 2017 på nettsida www.tråante2017.no.

EINAR BONDEVIK

Kyrkan stödjer ILO 169

När den här tidningen kommer ut har Svenska kyrkan för ett par dagar sedan avslutat sitt kyrkomöte och beslutat att aktivt stödja en ratificering av ILO 169.

För ett år sedan sa kyrkomötet nej till en liknande motion. I år har beredande utskott kommit till ett annat resultat. Så här skriver utskottet i sin sammanfattning:

”Utskottet anser att Svenska kyrkan ska bidra ytterligare till att påskynda processen med en svensk ratificering av ILO-konvention nr 169 för att skapa tydlighet i vilka internationella regelverk för urfolks rättigheter som redan gäller och vilken hänsyn som ska tas enligt skogs-vårdslagen men som inte tillämpas. Utskottet föreslår att kyrkomötet bifaller motionen.”

– Jag tror att Svenska kyrkans

Helén Ottosson Lovén.

FOTO: MAGNUS ARONSSON

medlemmar tycker det är bra att kyrkan agerar i frågor som är angelägna, som urfolks-, miljö- och klimatfrågor, säger Helén Ottosson Lovén, generalsekretärare för Svenska kyrkan, som en kommentar till utskottsfor-slaget vid årets kyrkomöte.

Kyrkomötets material

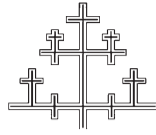
(motion, utskottsbehandling och beslut) finns på adressen svenskakyrkan.se/kyrkomotet.

Läs mer på adressen internwww.svenskakyrkan.se/default.aspx?id=1258914

KÄLLA: SVENSKA KYRKAN
BEARBETNING: URBAN ENGVALL

Rapport om kyrkan och ILO 169

Svenska kyrkan publicerade i slutet av september rapporten "Samernas rätt att bruka Svenska kyrkans mark – en studie av nationell och internationell rätt". Rapporten redovisar hur svensk lagstiftning och Sveriges redan gällande internationella åtaganden inom urfolksrätten påverkar Svenska kyrkan som markägare. Rapporten innehåller också en genomgång av vad bestämmelserna i ILO konvention nr 169 skulle kunna innebära.

När ska nya stigar trampas?

För egen del börjar jag trampa upp en ny stig genom att nu arbeta som biträdande redaktör för Daerpies Dierie. I detta nummer har jag tagit de första stegen i den nya rollen. Det är spännande samtidigt som det är lite skrämmande, vilket är helt naturligt när man börjar med något nytt.

I denna ledare kommer jag ta upp något som funnits med mycket länge i vårt samiska samhälle – nämligen det hat och förakt som finns mot samer; samer som folkgrupp, samer som enskilda individer, samer som renägare, fiskare, slöjdare, konsthantverkare med mera. Vi känner alla någon som har upplevt detta.

Jag tittade häromveckan på en dokumentär som handlade om samehatet i Sverige. Programmet skildrade ett samehat som hade löpt över tre generationer, nästan ett halvt sekel med början på 70-talet och fram tills idag. Då, på 70-talet, misshandlades en renägare från Gällivareområdet, och trots polisanmälan så

”Hur många generationer ska det ta innan en förändring sker? När ska vi få ’cred’ för det liv vi har fötts till och lever med stolthet?”

hände ingenting. Idag, nästan 45 år senare, fortsätter detta samehat mot hans ättlingar. I tre generationer har det här pågått, och trots flertalet polisanmälningar så har ingenting hänt. Hur är det möjligt?

Studerar vi historien så kan vi se att osynliggörande, icke-berättigande och brist på respekt finns i de flesta strukturer i samhället i större eller mindre omfattning. Går man längre ner i strukturerna ser man samma sak hos bland annat Polisen och i skolan.

I Sverige vet vi att det finns frågor som staten har skjutit framför sig i årtionden, exempelvis rati-

ficeringen av ILO 169, något som det internationella samfundet har kritiserat Sverige för. Trots det går utvecklingen ytterst långsamt. Varje ny regering lovar men fullföljer inte löftena om att legitimera oss samer som ett urfolk med de rättigheter och skyldigheter som krävs. Hur är det möjligt?

Jo, det är fullt möjligt, för att attityder och värderingar förs över och smittas från en generation till en annan, och det sker mycket snabbt. Enligt forskning så tar det endast åtta veckor för en attityd eller värdering att smittas vidare från en person till en annan. Detta som

pågått i så många år är djupt inrotat i strukturer, i kulturer och hos enskilda människor. När ska detta förändras?

Hur många generationer ska det ta innan en förändring sker? När ska vi få ’cred’ för det liv vi har fötts till och lever med stolthet? När ska detta sluta och en ljusare framtid börja?

Ären går och ursäkterna består. Det är handling som visar vägen. Det är dags för det nu, staten Sverige.

VIVIANN LABBA KLEMENSSON

Samarbeta med Gaaltije!

Härnösands stift och Svenska kyrkan på nationell nivå borde utveckla ett långsiktigt samarbete med Gaaltije, sydsamiskt kulturcentrum.

Det finns flera skäl. Stiftelsen Gaaltije har en kyrklig bakgrund. Verksamheten vid Gaaltije sammanfaller ofta med kyrkliga förhållningssätt och intressen. Ett exempel är den satsning man nu gör på mänskliga rättigheter, rasism och främlingsfientlighet.

Ett revitaliserat kyrkligt arbete på sydsamiskt område behöver ingå i ett nätverk av goda krafter. Och, vilket framgår av artikel i detta nummer, Gaaltije behöver bundsförvanter och stöd.

URBAN ENGVALL

Var det dei kloke hovuda som skulle leia landet?

”Regjeringens forslag til statsbudsjett er det verste siden fornorskningstiden”, uttalte sametingspresident Aili Keskitalo då statsbudsjettet vart lagt fram.

På sørsamisk side registrar vi at sameskolen i Hattfjelldal, Gaske-Nöörjen Skovla, er foreslått lagt ned, det er ikkje sett av midlar til nytt bygg ved Saemien Sijte og det er heller ingen midlar til Bååstede-prosjektet, tilbakeføringa av samiske gjenstandar til samiske museum og institusjonar.

I tillegg presterar regjeringa å utelata Tråante 2017, 100-årsjubileet for det første samiske landsmøtet, frå

statsbudsjettet. Det siste balanserar mellom pinleg og skamfullt.

Det andre vitnar om manglande innsikt og kunnskap om faktisk situasjon for samisk språk og kultur. Når det blir hevda at Gaske-Nöörjen Skovla ikkje har elevar er det direkte feil. Men dei rundt 50 barna som får undervisning bur ikkje på internat der. Dei får heller fjernundervisning men har høve til å koma på samlingar. Ønskjer regjeringa å senda (små)skulebarn på internat? Eller er det slik at dei ikkje maktar å sjå kva skulen dei vil legga ned faktisk driv med?

Saemien Sijte har vore stemoderleg

handsama av regjeringar av alle fargar, men det er fortsatt skuffande at ein ikkje ser kor viktig det er å ta vare på den delen av staten Norge sin historie og tradisjon som er knytt til det samiske.

Inntil vidare får vi håpa, be og arbeida for at kunnskapen skal nå stadig vidare – også fram til dei som fattar vedtaka. Dei må i alle fall ikkje få leva trygt i kunnskapsløysa, om det no er der problemet er.

EINAR BONDEVIK

Samiska vinjetter i Daerpies Dierie

Orre saernieh: Nyheter
Gieries lohkih!: Kära läsare!
Noere almetjh: Barn, ungdom
Guvvie: Porträtt
Doen jñh daan bijre: Lite av varje
Guktie ussjedem: Hur jag tänker

Åssjalommesh: Tankar, andakt
Gie jñh gusnie årroeminie: Vem och var
Kultuvre: Kultur

Första sidan:

December på Flatruet, Härjedalen.
Foto: AnaMaria Fjällgren

Samerna och rasismen i Sverige

Svenska kyrkan ska tillsammans med samerna fundera över vad som behövs för att hela och bygga rättvisa relationer, sa ärkebiskop Antje Jackelén i ett seminarium om samer och rasism under årets bokmessa i Göteborg.

En utgångspunkt för samtalet var Björn Söders (SD) uttalande att samer inte är riktiga svenskar.

– Jag är trött på att definieras av folk. Jag vill definiera mig själv, fastslog samiska konstnären Katarina Pirak Sikku i samtalet.

– Våldigt många tänker tillbaka på när Sverige var världens mest homogena lilla land. Men vi missade en del av verkligheten, nämligen att en fjärdedel av landet var befolkat av människor som alltid funnits där och som talade språk man inte förstod: samer och tornedalingar, sa Maja Hagerman.

Hon har skrivit en biografi om rasbiologen Herman Lundborg, föreståndare för världens första statliga institut för rasbiologi, startat 1922 i Uppsala.

VITBOK SNART KLAR

Svenska kyrkan kommer senare i år ut med en vitbok, där kyrkans historiska skuld gentemot

Antje Jackelén och Katarina Pirak Sikku.

samerna bearbetas. Ärkebiskop Antje Jackelén ansåg att det fanns ganska mycket att be om ursäkt för:

– Kyrkan levererade de intellektuella och teologiska referensramar som kunde användas för att bedriva kolonialism, och symbiosen mellan stat och kyrka var verkningsfull den här tiden. Det är på tiden att vi släpper

fram berättelserna och känslorna.

– Kyrkans roll i Sápmi var dock inte svart eller vit, sa Katarina Pirak Sikku.

Det fanns präster som inte ställde upp på att hjälpa rasbiologerna. Och det fanns präster som gav sitt aktiva stöd till samiskt språk och samisk kultur.

– Jag längtar efter att få höra

samernas historia. Det kommer att gå upp för oss hur blandade vi alltid har varit och är i Sverige, sa Maja Hagerman.

SVENSKA KYRKAN/
ROLAND ASPLUND
BEARBETNING:
URBAN ENGVALL

Urfolkens kunskap del av klimatfrågans lösning

Urfolkens traditionella kunskap är en viktig del av klimatfrågans lösning, menade samer och andra urfolksrepresentanter från det arktiska området som nyligen möttes i Storforsen utanför Älvsbyn.

Ingrid Inga, Sametinget och Samiska rådet i Svenska kyrkan, var en av deltagarna. Hon glädde sig särskilt åt konferensens uttalande till FN:s stora kommande klimatmöte:

– Det är ett viktigt uttalande om framtiden för Arktis – inte minst om de ungas framtid. Världens stater måste agera mot klimatförändringarna som inverkar på urfolkens rätt och möjligheter att leva kvar.

Henrik Grape, miljösamordnare för Svenska kyrkan, hoppas att konferensen ska leda till ett fördjupat samarbete mellan urfolk, kyrkor och andra som har sin vardag i Arktis.

Ingrid Inga önskar att kyrkan tar ledarskapet och driver frågan framåt.

– Det känns hoppfullt att kyrkan jobbar med de här frågorna, att kyrkan blir en stark röst som också påverkar lagstiftningen.

KÄLLA: SVENSKA KYRKAN/
ROLAND ASPLUND
BEARBETNING:
URBAN ENGVALL

Sáminuorra: "Förtroendet för rättsväsendet skadas"

Med anledning av Kalla faktas reportage i oktober om samehat och renstöld har Sáminuorra gjort ett uttalande.

– Vi har redan idag hamnat i ett läge där renägare ofta varken vill eller vågar kontakta polisen för att anmäla brott. Det är uppseendeväckande att polismyndigheten tar frågan på allvar först efter Kalla faktas granskning, säger Sáminuorras förbundsordförande Isak Utsi.

Sáminuorra visar att det rör sig om en gammal och känd problematik. 2008 publicerade Diskrimineringsombudsmannen en rapport om diskriminering av samer. Denna visar bland annat

på ett bland samer lågt förtroende för rättsväsendet. Ett av Kalla faktas inslag handlade om 1970-talet.

Sáminuorra kräver nu att polisregion Nord, med ansvar för den polisiära verksamheten i Norrbotten, Jämtland, Västerbotten och Västernorrland, tillsätter en utredning för att utröna hur detta kan ske och att myndigheten initierar ett kompetenshöjande arbete bland sin personal.

Hela uttalandet kan läsas på adressen saminuorra.org

KÄLLA: SÁMINUORRA
BEARBETNING: URBAN ENGVALL

Rekordmange prester vil lære om religioner og livssyn i Sápmi

Hele 26 studenter møttes på Sami Allaskuvla/Samisk høgskole i Guovdageaidnu for å lære om "Religioner og livssyn i Sápmi – før og nå/Oskkoldagat ja eallinoainnut Sámis – dolozis otnázi". De aller fleste er prester samt en kateket.

Universitetet i Tromsø er hovedansvarlig for studiet og samarbeidspartnere er Samisk kirkeråd, Kirkelig utdanningscenter nord, Sami Allaskuvla/Samisk høgskole, Menighetsfakultetet, Teologisk fakultet og Misjonshøgskolen. Studiet går over to samlinger. Den første samlingen var i høst i Kautokeino og neste samling holdes våren 2016 i Tromsø.

POPULÆRT STUDIUM

Inge Westly i Bispemøtet forteller at akkurat nå er dette studiet blant de mest populære etter- og videreutdanningskursene for prester i Norge. Det beskriver han som en historisk begivenhet.

– Aldri har vi hatt så mange prester på et kurs om samisk kirkeliv, sier han. Videre roser han særlig samarbeidet

mellom Universitetet i Tromsø, Samisk høgskole, Kirkelig Utdanningscenter i Nord og Samisk kirkeråd som har gjort studiet mulig.

FORSTÅ NÅTIDEN I LYS AV FORTIDEN

– Studiet vektlegger sammenhengen mellom fortidige og nåtidige forhold i Sápmi, forteller Roald E. Kristiansen som er faglig ansvarlig for studiet. Møtet mellom tradisjonell samisk religion og kristendom er for eksempel en viktig del, sier han.

Studiet gir oppdaterte perspektiver på samisk religions-, misjons- og kirkehistorie i Sápmi. Viktige temaer den samiske kirkes fremvekst, nåtidige åndelige tradisjoner og møtet mellom det samiske samfunnet og storsamfunnet.

SAMISK KIRKERÅDS INITIATIV

Det er Samisk kirkeråd som har tatt initiativ til samarbeidet. Studiet er en videreføring av studiet "Tro og livstolkning i Sápmi" som ble gjennomført på Samisk høgskole i 2008/2009, forteller generalsekretær Tore Johnsen.

– Vi har faktisk arbeidet helt siden 2011 med å finne noen som kan ta

FOTO: EINAR BONDEVIK

Nytilsatt prost i Sør-Helgeland Sigridur Gudmarsdottir er svært begeistret for studiet

dette viktige studiet videre. At vi nå har hele 26 studenter, viser at dette er et studium som vi trenger.

ISLANDSK PROST PÅ HELGELAND

En av studentene er Sigridur Gudmarsdottir. Hun flyttet nylig fra Island for å bli prost i Sør-Helgeland prosti.

– Som prost vil jeg gjerne bidra til

en bevisstgjøring av samisk tradisjon og historie i trosopplæring og gudstjenesteliv i prostiet, sier hun.

– Brønnøysund, der jeg bor, er gammelt sørsamisk bosetningsområde, og vi har kulturminner, muntlig tradisjon og stedsnavn som minner om samisk tilhørighet i Helgelands kultur.

Hun ønsker videre å lære seg sørsamisk.

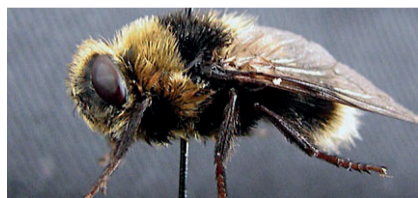
GODT FAGLIG NIVÅ

Sigridur er svært fornøyd med studiet så langt.

– Utdanningsprogrammet har vært på et høyt akademisk nivå og jeg har fått større innsyn inn i koloniserings- og klimautfordringer som samisk kultur har vært og er utsett for, forteller hun. – For meg som kommer fra Island har det også vært en stor overraskelse å høre at Islendinger og samer har mange felles folkehistorier og jeg føler på et slektskap.

KILDE: SAMISK KIRKERÅD
BEARBEIDING: EINAR BONDEVIK

Nobelpris-belönad upptäckt har även hjälpt renarna

Upptäckten av det ämne, ivermektin, som belönas med 2015 års Nobelpris i medicin, vilket går till japanen Satoshi Omura, har också gett renarna lindring. Det används för att bekämpa kormflugan. Kormflugan är den största arten i gruppen styngflugor och en av de vanligaste parasiterna hos ren, där den orsakar bulor i renens hud allteftersom den växer.

URBAN ENGVALL

Tar over ansvaret i Saemien Åålmege

Det nyvalgte menighetsrådet i Saemien Åålmege møttes til konstituerende møte på Snåsa den 14. oktober.

Det nye rådet består av Sigfred Jåma, Ina-Theres Andrea Sparrok, Astrid Nordfjell og Sonja Kristine Danielsen som faste medlemmer. Varamedlemmer er Lajla Kristine Danielsen Lifjell, May Bente Anita Jønsson Botnvik, Betty Kamilla Kappfjell, Elin Danielsen og Pål Kristoffer Toven.

Leder og nestleder velges hvert år. For 2016 valgte rådet Sigfred Jåma til leder og Sonja Danielsen til nestleder. Sigfred fortsetter dermed i den oppgjør han har stått i sist periode.

Rådet er valgt for 4 år, og skal lage en ny handlings- og virksomhetsplan

Det nye menighetsrådet – Saemien Åålmegeeraerie: Fra v. Sigfred Jåma (leder), Lajla Danielsen (1. vara), May Bente Jønsson (2. vara), Ina-Theres Sparrok, Einar Bondevik (prest) og Sonja Danielsen (nestleder). Astrid Nordfjell var forhindret fra å møte.

for menigheten. Ta gjerne kontakt med rådsmedlemmene om du har innspill eller tanker om hva som er

viktig for Saemien Åålmege.

EINAR BONDEVIK

Ungdommer på "bysafari"

To ganger i året arrangerer samisk kirkeråd ungdomshelger. 9.-11. oktober var en av disse i Bodø for 14-19 åringer. Vi var 22 ungdommer, fra Tana i nord til Elgå i sør. Vi var blant annet på bysafari, hadde andakter og var på gudstjeneste i domkirken.

På lørdagen ble vi delt inn i grupper, og dro på bysafari. Vi fikk utdelt kart og oppgaver vi skulle utføre, noen obligatoriske og noen frivillige. Det som var felles med alle oppgavene, var at de skulle legges ut på instagram. Blant annet

Ungdommene delte ut hjerter med et viktig budskap til Bodøs befolkning.

var en frivillig oppgave å dele ut hjerter hvor det sto "Du er verdifull, jeg er verdifull". Alle grupper tok denne oppgaven, og vi gikk rundt og delte ut hjertene til tilfeldige folk på gaten i Bodø.

Personene reagerte forskjellig, de fleste ble glad, mens noen andre takket nei. På noen vistes det at de hadde behov for en påminnelse på akkurat dette, mens andre sa det hjertet de hadde var nok for dem.

BEKYMNINGER FOR FRAMTIDA

En kveld hadde Elsa-Marja Kappfjell et foredrag om planene om vindmølleutbyggelsen i Kalvvatnet. Hun fortalte om hvordan planene for vindmølleparken så ut, hvordan det ville påvirke reindriften og hvordan ungdommene reagerte på dette.

Etter selve foredraget, spurte lederen om det var noe annet som berørte oss samiske ung-

Gellie noerh tjåanghkamme, g.b: Biret Inger Md.Eira, Maiija Krihke Bransfjell, Laila Aira Balto, Jenny-Krihke Bendiksen, Sigvart Brendberg, Malin Markussen, Ayla Helland, Nils-Anders Utsi Appfjell, Mats Renander, Mikkel Amma Kuoljok, Sara Katrine Aleksandersen, Inga Solberg Åhrén, Nadja Otervik, Fredrik Trosten, Jovvna Erke Solbakk, Nora-Cathrin Sparrok, Elen Anna Solberg Åhrén, Lisa Malum, Meele Danielsen, Ramona Sørfjell, Elsa-Marja Kappfjell, Maidi Kappfjell Åhrén.

dommer. Noe av det som kom fram var utbyggingen av vindmøller på Kvaløya og nedleggelsen av sameskolen for Midt-Norge i Hattfjelldal. Mange av oss er frustrerte, sinte og lei oss, men også redde for hvordan framtiden vil se ut.

Jeg tror mange satte pris på denne stunden hvor vi kunne åpne oss, og få forståelse, selv om det ikke ble sagt rett ut der og da.

VIKTIGE UNGDOMSHELGER

De siste årene har det blitt flere og flere påmeldte, og det viser hvor

viktig og bra møteplass disse ungdomshelgene er. Samiske ungdommer fra hele Norge kan samles, og vi kan snakke om det som betyr noe og er viktig for oss.

MAIDI KRISTIN
KAPPFJELL-ÅHRÉN

"Noerh Saempesne!"

Minngemes hieljen tjaktje-
eejehtimmesne, jijnjh noerh
tjåanghkenamme. Mijjieh
abpe laanteste Bådåddjese

båeteme. Mijjieh ektie-voeten
jïh jaahkoen bijre soptsestimh.
Dellie Elsa-Marja Kappfjell
biegke-möölli bijre soptsesti.

Luste gosse mijjieh staaresne
gïehtjelimh! Aejlegen dellie
gyrhkesjimh. Mijjieh noerh
gærhkosne. Hijven dan hieljen

ektesne lustestalledh, jïh hijven
ikth vielie råekimh!

SIGVART BRENDBERG

Ungdomssamling i Bodø

Siste helgen i høstferien var det ungdomssamling i Bodø. Det kom deltagere fra hele Sapmi. Vi jobbet med temaene miljø og kristen tro.

Maanah lustestallin åådtjedin gosse "Tjaktjen Tjåanghkoefestivaale" Snåasesne. Åådtjedæjjah madtjeldeminie gosse soehpenjeh vadtesinie åådtjoejin.

Maanah åådtjedin

Maanah aaj böötin gosse "Tjaktjen Tjåanghkoefestivaale" Snåasesne. Sjiere programme maanide. Dah åådtjoejin gahtjeh-tidh gosse åådtjedin. Jih fiere åådtjedæjja soehpenjem vadtesinie åådtjoeji.

Maanah gujht lyjhkoeh ålkene stååkedidh jih lustestalledh gosse gaavnesjeh. "Gielem nastedh" jih "Samenes Idrettsforbund" maanide

geerjehtidh gosse maanah åådtjoejin åådtjedidh.

ONNE JIH STOERE

Dah unnemes maanah eejtgegigumjie böötin. Soehpenje lyövlehke gosse barre göökten jaepien bæeries! Dellie daerpies tjidtjeh jallh aehtjeh viehkietieh. Eah badth maanah pryjhh gosse skiejvestieh. Dejtie lih kemes aevside gujht dievviedin. Stuerebh maanah unniebidie sjollehtin.

Gosse dah nuerebh galhkeme åådtjedidh, dellie dah båarasåbpoe maanah åådtjedin. Stööregs åådtjedæjjah mojjehtin gosse gaajhkide aevside buektiehtin dievviedidh.

Åådtjedimmien mænngan maanah diplomh jih medaljh åådtjoejin. Dellie fiere åådtjedæjja rööpses soehpenjem vadtesinie åådtjoeji. Dellie åådtjedæjjah vaalmerdin. Maanah dan feejjen lin gosse galhkeme gahtjedidh.

TEKSTE JIH GUVVIE:
MEERKE KRIHKE LEINE BIENTIE

Lassokasting

I høst var det lassokastingkonkurransse på Snåsa. Mange barn i ulike aldre deltok. De yngste fikk hjelp av sine foreldre. De eldste barna deltok med iver og pågangsmot. Alle deltagerne fikk diplom, medalje og sin egen lasso i premie!

Min historie som sameskoleelev i Hattfjelldal

Jeg har gått på sameskolen i Hattfjelldal siden 2004. For meg har denne skolen hatt en stor betydning i livet mitt.

Siden mine foreldre ikke bor sammen, ble det vanskeligere for meg å ta vare på språket, og den samiske kulturen. Mamma er ikke same og det var hos hun jeg bodde og gikk på skole.

Ettersom jeg bodde på Sømna ble jeg ganske så ensom der ute – det var bare jeg som var same der. Det var ingen venner eller familie jeg kunne prate samisk med eller lære om kulturen.

KJENNSKAP OG KUNNSKAP

Sameskolen for meg ble derfor ganske så viktig. Her har jeg lært å kjenne min egen identitet, slekt, språket og ikke minst fått kjenne ekstra godt på hvor fint det var å være en del av et fellesskap. Vi var som en stor familie.

Det var aldri trist å forlate hjemmet på søndagskveldene for å dra på

integreringsuker, men som 1. 2. 3. 4. 5. og til og med 6.-klassing ble hjemlengselen noen ganger litt for stor. Da var det godt å ha internatpersonalet i nærheten.

På selve skolen fikk vi lære mer om språket og kulturen, mens internatet ble mer sentralt for det fellesskapet som vi fikk.

Opp gjennom årene lærte vi å håndtere samisk sløyd, både hard- og mykssløyd som vi kaller det. Jeg fikk bl.a. lagd meg veske av skinn til konfirmasjonen min.

INTEGRERING, OG VENNSKAP

I integreringsukene ble vi delt inn i "små" og "stor". Små var fra 1.-6. klasse og stor var fra 7.-10. klasse. Det var også barn og ungdommer som gikk der hele året rundt, og de eldste guttene ble ganske så populære blant oss småjentene. Vi sprang etter dem som noen galninger i korridorene på internatet ...

FOTO: WWW.SAMESKOLEN.NO

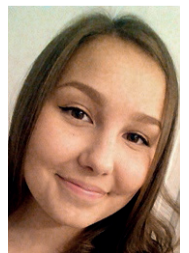
Gaske-Nöörjen Samienskovla, sameskolen i Hattfjelldal, har vært og er viktig for samisk språk og kultur.

Alt av minner og det jeg har lært opp gjennom årene vil ikke forsvinne. Det sitter langt inne i hjerterota mi. Hvis sameskolen blir lagt ned har ikke andre sør-samiske barn og ungdommer muligheten til å oppleve det samme som jeg har gjort. Jeg hadde aldri blitt inkludert i dette fellesskapet om jeg fortsatt bare hadde gått på skolen i Sømna.

Generasjon etter generasjon har gått på denne skolen, og vi har fått gått i deres fotspor.

Så la denne skolen bli der den er i dag, for vi trenger den for å bevare det sør-samiske i oss.

RAMONA KAPPFJELL
SØRFJELL,
TIDLIGERE ELEV VED
GASKE-NÖÖRJEN
SAMIENSKOVLA

En smak av Sápmi i Stockholm

I Sollentuna, norr om Stockholm, har en bit Sápmi rotat sig bland villorna. Här säljer Gudrun Thomasson-Ek renkött och samiskt hantverk i butiken Renprodukter och går därmed i sin mammas och farfars fotspår.

Gudrun Thomasson-Ek möter upp i butiken med ett leende. Hon bär ett vackert smycke av renhorn runt halsen. Redan 1983 startade hon och maken Bill Renprodukter. Affärsidén var småskaliga produkter med tonvikt på renkött och samisk kultur.

Här kan intresserade av samisk slöjd, hantverk och mat av hög kvalitet få sitt lystmäte tillfredställt. Vackra plädar i samiskt mönster, ripor i tenn, ryggsäckar, kuddar i skinn, kåsor, smörknivar av björk, sameknivar finns till försäljning.

– Världen är full av onödiga saker. Vi vill inte bara erbjuda prydnadsföremål, utan vackra saker som har en funktion, säger Gudrun Thomasson-Ek och rösten hennes bär ett eko av fjäll och vida vidder.

Längre in i lokalen lockar diskar med ren-delikatesser och andra fjällprodukter: ren-entrecôte, renfilé, getost från Skärvången, röding från Börtnan, ripa ...

BROKIG SKARA KUNDER

På väggarna hänger farfar Nils Thomassons fotografier av sydsamernas liv i stort format. Farfar var renägare, men också fotograf under nära 70 år och dokumenterade bland annat den samiska kulturen och rennäringen. Ovanför disken hänger utmärkelsen "Årets företagare 2010".

Butiken Renprodukter drar till sig en brokig skara kunder i olika åldrar, inte enbart samer. Det är många unga och medvetna människor som hittar hit, säger Gudrun Thomasson-Ek

– Vi märker av miljödebatten. Kunderna har blivit mer noga med vad de äter. De är medvetna om att renköttet är rent och nyttigt i och med att det saknar tillsatser och renen är ett naturbetande djur. Sen har vi också de kunder som vill äta det bästa köttet - finsmakarna.

För renkött är dyrt, särskilt om våra samiska kunder jämför med vad de kanske är vana med hemifrån, konstaterar Gudrun Thomasson-Ek.

– Det beror på att tillgången är begränsad. Vår styrka är att vi har alla styckningsdelar av renen på plats, inte bara filé och stek, utan

det är ett komplett sortiment, med mägben. Här har vi inga konkurrenter idag.

Även utländska besökare kommer till butiken och en del av köttet går på export.

RENENS HEMLIGHET

Hemligheten med renköttet är att det är magert, fettsnålt och nyttigt. Det är nyttigt i och med att det har väldigt hög proteinhalt och innehåller mineraler. Renen betar ständigt strövande och det bidrar till att renköttet får korta fibrer och blir mört. Renen är finsmakare och väljer och vrakar bland 250 olika fjällväxter.

– Gärna de sprödaste örterna först, säger Gudrun Thomasson-Ek och nämner att renen drar sig till snödrivor för att komma åt de tidiga örterna. Den kan vintertid till och med känna doften av renlav genom snötäcket.

Hennes egna renfavoriter är kokt rentunga och kokt renbringa.

– Det beror på den goda smaken förstas, men kanske också för köttets konsistens, när det gäller rentunga.

VÄRLDENS BÄSTA MATBOK

I receptboken "Ren mat lycka" presenterar hon recept från sydsamisk tradition och andra länders kök. Det är en bok som hyllar renen och dess kött både som vardagsmat och exklusivitet. Boken var från början en receptsamling tänkt för de sydsamiska samebyarna.

Hon har också bidragit med recept till den mycket uppmärksammade "Smak på Sápmi". Boken utsågs till världens bästa matbok i kategorin Lokalt kök i Gourmand World Cookbook Awards 2015.

En del av affärsidén är catering. I snitt levererar de catering en gång i veckan med traditionella samiska maträtter. Naturligtvis står renköttet i centrum, men menyer och bufféer erbjuder också röding, hjortron och andra råvaror från Sapmi. Sameföreningen i Stockholm hör till stamkunderna med sin årliga kött- och paltfest.

Gudrun Thomasson-Ek kommer från en renskötarfamilj i Mittådalen.

– Mamma är min förebild. Hon var en stolt, oerhört driftig duktig kvinna. Efter-

som det var lugnare sommartid och knappt i kassan börjande hon sälja sameslöjd och renkött till turister på gården i Mittådalen.

När mamma Klara inte längre orkade fortsätta sommarverksamheten bestämde sig Gudrun Thomasson-Ek att ta över. Hon lämnade därför sitt arbete som kommunal utredare i Stockholm. Under många år har de drivit både butiken i Sollentuna och sommarverksamheten i Mittådalen, som också rymde en friluftsutställning och ett "finvädarscafé".

– När jag kommer till Mittådalen och kan se horisonten långt borta känns det som mina kroppsvätskor kommer i balans.

Som liten fick Gudrun Thomasson-Ek gå i nomadskola.

– Det var inget som stärkte min samiska identitet. På den tiden talades det heller ingen samiska hemma. Det var andra som sa att vi barn skulle lära oss att tala svenska så fort som möjligt. Jag kan sörja det mycket att jag aldrig fick lära mig sydsamiska. Men det är inget jag klandrar mina föräldrar för. Det var en sådan tid.

MINNEN FRÅN SOMMARVISTET

Det till trots är hon stolt över sitt samiska ursprung. Hennes ljusaste minnen från barndomen var när de bodde i kåtor i sommarvistet under kalvmärkningstiden. Det var ett väldigt naturnära liv.

Hon var 12 år och frågade mamma om hon fick gå ned till byn och hämta tidningar och köpa godis. Det var halvannan mil att gå över fjället.

– Ja, det gick bra om jag sov över hos Junetta, vår granne i byn. På vägen mötte jag ordföranden i samebyn. Han tittade på mig och frågade hur gammal jag var. "Tolv år, ja men då är du vuxen nu", sa han. Det där glömmar jag aldrig ...

– När kalvmärkningen var över gick vi till en renvaktarstuga. Där rodde och fiskade vi och gjorde allt möjligt. Ibland tog vi oss till fjällstationen i Helags där vi fick Mariekex och Tomtebrus! Efter fiskesejouren begav vi oss till en annan renvaktarstuga för att plocka hjortron. I närheten låg en fåbod och

Om vi ville skulle vi kunna ha större omsättning, men jag vill inte bara producera och producera. Man ska fortfarande tycka att det är roligt, säger Gudrun Thomasson-Ek.

det hände att jag fick hjälpa till och mjölka getter.

Hon har en god relation till Gud, men den är väldigt privat, säger Gudrun Thomasson-Ek. Tron gör att hon känner tillit; att saker och ting ordnar sig i livet, inte

minst på det själsliga och psykologiska planet.

Hon gläds åt att barnen bejakar sitt samiska arv. Dottern Marja, som sedan några år är med i företaget, har provat på en kurs i sydsamiska.

– Min son Matti är så mycket stadsbarn man kan bli, men åker gärna upp till fjällen. Marja är som hon vore född i en snödriva, säger hon och skrattar gott.

TEXT OCH FOTO: ROLAND ASPLUND

Kyrkans flerspråkiga arbete gör skillnad

FOTO: SAMETINGET/CARL-JOHAN UTSI

– Jag tror kyrkan har en viktig ledarroll, för att visa vägen för de som har ansvar i kommun och stat, när minoriteter och urfolk inte får sina rättigheter tillgodosedda, sa Ingrid Inga, Sametinget och Samiska rådet i Svenska kyrkan.

Hon var en av deltagarna när medarbetare och förtroendevalda som arbetar med nationella minoriteter och teckenspråk inom Svenska kyrkan nyligen

Ingrid Inga.

möttes i Göteborg till Nationellt forum.

– Det är för få minoritetsrepresentanter som är engagerade i kyrkopolitiken, sa Soili Brunberg, förtroendevald i Göteborgs stift.

Hon efterlyste också bättre information om minoriteter i församlingarna.

Kaisa Syrjänen Schaal, kyrkokansliets enhetschef för flerspråkighet, uppmanade deltagarna att tänka "beslutsamhet", att inte fastna i offermentaliteten.

– Följ barnkonventionen, läs

artikel 30. De som jobbar med barn i kyrkan har en skyldighet att se till att det fungerar, sa Kaisa Syrjänen Schaal.

KÄLLA: SVENSKA KYRKAN/
ROLAND ASPLUND
BEARBETNING:
URBAN ENGVALL

Barnkonventionen artikel 30:
Barnet, som tillhör minoritetsgrupper eller ursprungsbefolkningar, har rätt till sitt språk, sin kultur och religion.

Öppna våra händer

Psalm av Bo Lundmark 2015. Melodi Sv.ps. 246.

*Nödens rop i natten
från de mörka vatten
upp mot himlen går,
till vårt hjärta når.*

*Utan söm är väven.
Dit hör mänskan även
på sin flykt för liv.
Gud, din räddning giv!*

*Öppna våra händer!
Barn från krigets länder
ber om vårt försvar,
väntar på vårt svar.*

*Ge oss kraft att vara
Fredens, ljusets skara.
Hjälp oss lindra nöd,
Du som är vårt bröd.*

Samisk dåp i Oslo

FOTO: HANNE KRISTIN SØRLID

Dåpsbarnet Oskar trygt hos mor Lisa Jåma, flankert av far Daniel Gaup og prest Einar Bondevik.

En del av tjenesten som prest i sørsamisk område er å være tilstede også utenfor de samiske kjerneområdene. Da Oskar Gaup-Jåma skulle døpes var det ønske om at dåpen skulle forrettes på sørsamisk og dermed tok sørsamepresten turen til Oskars lokale menighet, Vålerenga i Oslo.

Siden far er nordsamisk far og mor sørsamisk ble begge disse

språkene benyttet i gudstjenesten. Det var i tillegg 3 andre barn som ble døpt i gudstjenesten av menighetens lokale prest.

For Vålerenga menighet var det en sjelden opplevelse å se, høre og ta del i samisk tekstlesning og sang. Vi takker menigheten, prest og stab for et godt fellesskap og samarbeid

EINAR BONDEVIK

Mänskliga kvarlevor ska kartläggas

Historiska muséet har fått i uppdrag att redogöra för hanteringen av mänskliga kvarlevor vid svenska muséer.

Det finns kvarlevor från tusentals människor på muséer och institutioner runt om i Sverige. En av de största samlingarna finns i Uppsala. Där har tidigare funnits 4 000 mänskliga kvarle-

vor, av vilka drygt 2 000 var kranier och 122 var skelett.

KOPPLING TILL RASFORSKNING

De flesta kvarlevorna kommer från fattiga, brottslingar eller självmördare som använts för medicinska studier under främst 1800-talet.

Här finns också äldre arkeolo-

giskt material, insamlat material från andra delar av världen och material från Sápmi. 53 kranier och 15 skelett från samer har funnits i samlingarna. Dessa hade en klar koppling till rasforskningen. Det har Historiska muséets forskningschef Fredrik Svanberg visat i boken Människosamlarna.

Historiska muséet ska nu i samråd med bland annat Sameetinget beskriva hur mänskliga kvarlevor hanteras, redogöra för vilka förhållningssätt till etiska frågor som präglar arbetet och hur dialogen förs mellan muséer.

KÄLLA: SAMERADION
BEARBETNING: URBAN ENGVALL

Mariann Lörstrand.

Namn: Mariann Lörstrand
Titel: Projektledare Samiska kyrkodagarna 2017
Uppvuxen i: Byn Kätkesuando, 5,5 mil söder om Karesuando i norra Lappland
Ålder: 43 år
Civilstatus: Sambo och två barn
Bor: Arvidsjaur
Motto: "Ingenting är omöjligt"

Kyrkodagarna är till för alla samer!

Med bestämd stämma säger Mariann Lörstrand, den nyblivna projektledaren för de Samiska kyrkodagarna i Arvidsjaur år 2017, att kyrkodagarna är till för alla samer och inte bara för de från Svenska kyrkan.

Efter bara en månads arbete så har Mariann Lörstrand stora ambitioner och mål för sitt arbete: att ha 1 000 deltagare på de samiska kyrkodagarna i Arvidsjaur den 16-18 juni 2017. Det hade man vid kyrkodagarna år 2004, så det är ingen omöjlighet, menar hon.
– Jag vill ha levande och synliga kyrkodagar i centrala Arvidsjaur. Det samiska ska synas och ha betydelse. Det ska finnas inslag som samisk

mat, marknader, utställningar och en camp för ungdomar, säger Mariann Lörstrand.

Med lärdomarna från kyrkodagarna i Mo i Rana 2013 – om att eventet var inhägnat och stängde ute allmänheten, att det inte fanns någon samisk mat på platsen samt minimalt med barn- och ungdomsaktiviteter – så tar man nu krafttag för att skapa ännu bättre kyrkodagar i Arvidsjaur.

TILLGÄNGLIGA FÖR ALLA

– Visionen är att dagarna ska sändas över internet och finnas tillgängliga för alla som inte kan delta på plats. Kyrkodagarna ska vara tillgängliga, öppna och involverande. Man ska vara välkommen fast man inte är troende, säger hon.

Kyrkodagarnas tema är "vatten", och

det kommer att prägla hela programmet.

Projektledaren koordinerar idag arbetet som sker via en styrgrupp samt flera kommittéer som har fokus på program, teologi, gudstjänst samt barn och ungdom.

– Målen för kyrkodagarna är att skapa ett starkt och utvecklat kyrkoliv, att stärka den samiska identiteten i och utanför kyrkorna och att samers rättigheter lyfts, säger Mariann Lörstrand.

Hon är angelägen om att få veta vad samer i hela Sápmi tycker att kyrkodagarna ska innehålla, vad de vill se och höra och uppmuntrar alla med idéer att höra av sig till henne.

VIVIANN LABBA KLEMENSSON

Ny herde i Funäsdalen

Tännäs-Ljusnedal, av tradition en av de viktigaste samiska församlingarna i Härnösands stift, har äntligen fått ny kyrkoherde, Mattias Huss.

Det var högtidligt och förväntansfullt när församlingen 17 oktober fick ta emot sin nye kyrkoherde. Från stiftet medverkade biskop Eva Nordung Byström och från kontraktet den ganska nyutnämnde prosten Börje Wiklander.

Mattias Huss är 44 år och kommer närmast från tjänsten som kyrkoherde i Timrå. Han är uppvuxen i Västerbotten och prästvigdes för Luleå stift. Huss är teologie doktor i Nya testamentets exegetik.

Han är gift med Emilia, gymnasielärare i religion och engelska. Hon har fått jobb på Fjällbyns gymnasieskola. Barnen heter Lydia, 12 år, och Benjamin, 10 år.

– Vi är alla naturintresserade och ser fram emot fjällvandring, skidåkning och fiske, säger Mattias.

VARMT MOTTAGANDE

Han berättar att han fick ett mycket varmt mottagande när han besökte församlingen under våren. Det bidrog till intresset för kyrkoherdetjänsten i Tännäs-Ljusnedal.

FOTO: EMILIA HUSS

Mattias Huss.

– Det varierade församlingsarbetet som vill nå både bofasta och turister lockade. Jag ser också fram emot samiskt arbete och arbete kring pilgrimrörelsen, säger Mattias Huss.

Daerpies Dierie återkommer med artiklar om Tännäs-Ljusnedal, Mattias Huss och det samiska församlingsarbetet.

Dagen efter installerade biskopen även den nya kyrkoherden i Sveg, Leif Vestberg.

URBAN ENGVALL

Romernas historia synliggörs

Härjedalens fjällmuseum och Gaaltije, sydsamiskt kulturcentrum, samarbetar för att öka kunskapen om romer och resande i Jämtland och Härjedalen. De har gått ut med en snabbenkät till alla hembygdsföreningar i området för att få in mera material.

Redan innan årsskiftet ska ett material presenteras för Länsstyrelsen i Jämtlands län, som finansierar projektet, och nästa år ska en liten skrift ges ut.

URBAN ENGVALL

Skifte på redaktörsstol

Vid årsskiftet slutar Urban Engvall som biträdande redaktör för Daerpies Dierie och blir pensionär på heltid. Uppdraget tas då över helt och hållet av ViviAnn Labba Klemensson som under en period delat arbetet med Engvall.

Urban Engvall har varit verksam som tidningens samordnare på svensk sida och som biträdande redaktör sedan Daerpies Dierie startade för cirka tjugo år sedan.

– Det har varit många lärrika år och många fina möten med människor, säger Urban. Jag önskar tidningen och dess medarbetare allt

FOTO: PIRJO ENGVALL

Urban Engvall.

gott i fortsättningen.

Urban Engvall kan komma att återkomma då och då som skribent i tidningen.

REDAKTIONEN

Sveaskog och samebyn stoppar avverkning

Sveaskog planerade för en skogsavverkning på kanten mot Långfjällets södra reservatsgräns, i Älvdalens kommun. Det fanns uttalade önskemål från samebyn att man först skulle göra en inventering av marken. Samebyn visst att här kunde finnas gamla boplatser.

Eva Ljungdahl från Gaaltije hjälpte till med sökandet. När det mesta var kollat och man "bara" hittat några

fångstgropar snubblade man plötsligt över en eldstad från en gammal kåtaplats.

Sveaskog fick plocka fram rull-len med plastband som ska skydda området runt den gamla boplatser från avverkning.

KÄLLA: DT.SE
BEARBETNING:
URBAN ENGVALL

Ledarskap, ansvar, självbestämmande

Det här med att ta ansvar tycker jag är intressant. Hur kommer det sig att vissa människor gärna viker undan och hellre skyller på någon annan än tar ansvar för sina handlingar? Min erfarenhet är att de gärna ser sig som offer för andras handlingar, och ofta känner de sig kränkta över någon oförätt. Något i de här personernas liv har gjort dem oförmögna att ta ansvar.

Oförmåga att ta ansvar för egna handlingar hänger samman med ledarskap. Om man har svårt ta ansvar för egna handlingar, hur ska man då kunna leda sig själv? Och om man inte klarar att leda sig själv, hur ska man då kunna leda andra?

Det egna ledarskapet – vår förmåga att ta ansvar, ledas av en inre kompass och bottna i oss själva – hänger samman med ledarskap på en strukturell nivå. Då kommer vi in på det i urfolkssammanhang så viktiga begreppet självbestämmande.

GANSKA TUNGT ANSVAR

Vad händer när vi samer nått självbestämmande och själva kan bestämma över frågor som angår oss? Självbestämmandet förutsätter ledarskap och handlar om att ta ansvar för uppbyggande av ett samhälle. Det är ett ganska tungt ansvar.

Hur ser våra lokalsamhällen och organisationer ut, där våra ledare ska verka? Är de trygga platser som främjar ansvarstagande, eller är de platser där andra värderingar styr?

Att vara kallad som ledare, är också intressant. Några blir kallade som ledare, men gör allt för att slippa. Andra gör allt de kan för att bli ledare, utan att ta på sig det ansvar det innebär. Jag tror att drivkraften för den sistnämnda gruppen är själva bestämmandet och det strålkastarljus som man tror omgärdar

Kaisa Huuva.

I Kanada är det inte en självklarhet att urfolkens unga satsar på högre utbildning, men de som gör det har också ett ansvar mot gruppen.

ledarskapet. Det är ganska ytliga motiv.

MEDVETET LEDARSKAP

När jag nyligen var i Kanada och träffade urfolk, slogs jag av hur medvetet man byggt upp ett ledarskap, i första hand inom kyrkan.

De urfolksledare jag mötte var ansvarsfulla personer med grundtrygghet och värme som man automatiskt kände tillit och förtroende för och som man ville bli ledd av. De var hela personer som hade gått igenom mycket tufft i livet och vuxit

av erfarenheterna – istället för att fastna i bitterhet och låta de dåliga erfarenheterna styra resten av livet. Många av dem hade gått på internatskolor och blivit utsatta för övergrepp.

En äldre man jag mötte sa: "Urfolk med utbildning har ansvar att leda andra. Den kunskap de har förvärvat ska komma gruppen till del." Jag tyckte det var en klok insikt. I Kanada är det inte en självklarhet att urfolkens unga satsar på högre utbildning, men de som gör det har också ett ansvar mot gruppen.

BÖRJA MED OSS SJÄLVA

Hur får vi trygga och ansvarstagande människor, samhällen och organisationer – med trygga, kärleksfulla och ansvarstagande ledare som förvaltar ett självbestämmande? Jag tänker att vi måste börja med oss själva – enkelt i teorin men svårare i praktiken.

Vi måste bemyndiga unga, äldre, barn, kvinnor och män. Alla är värdefulla och behövs. Vi ska visa att vi tror på människor, ge varandra rum för växande, uppmuntra och stödja, visa tillit, ingjuta kraft och mod.

Om vi gör motsatsen; tystar ned varandra, skam- och skuldbelägger och låter oss styras av rädsla, aggressioner och osäkerhet, får vi rädda, sårbara, osunda människor, organisationer och samhällen. Där vissnar alla ihop och blir till ingenting.

Genom trygga, kärleksfulla och ansvarstagande människor, organisationer och samhällen, får vi trygga, kärleksfulla och ansvarstagande ledare.

Vi bär alla ett gemensamt ansvar att skapa de organisationer, samhällen och ledare vi behöver.

KAISA HUUVA

Biegkeraejkien – Stillan mænngan

Vindens veier – etter Stilla

Januar 1981 – 30 minusgrader – vindstille. Vi lytter på radio. 5 ungdommer i et 8 manns finsk vintertelt. "Politiskipet Janina er på vei nordover – et flytende hotell for 650 politifolk." Hva i ... Vi klyper hverandre i armen. Det norske demokratiet 1981. En liten leir i Stilla – noen finske vintertelt – en is-lavvo ved nullpunktet – og et vakkert budskap i snøen: La elva leve!

12. juli 1978 stiftes Folkeaksjonen mot utbygging av Alta/Kautokeinovassdraget.

I forkant av denne stiftelsen hadde Cato Johansen, som ble valgt til den første lederen, vært på besøk hos oss i Folkeaksjonen mot skytefelt på Nord-Fosen. Solidaritet mellom urfolk i nord og sør, og mellom miljøaktivister og urfolk, var den bærende tanken.

STILLA GIKK TAPT

14. januar 1981 – vakker joik og sang fra nullpunktet. D-dagen. Verdens største politiaksjon mot urfolk- og miljøaktivister nord for polarsirkelen. Jeg var valgt ut til å sitte igjen i hvileleiren – med nøkkelen til lenkejengen godt gjemt. En sikring hvis politiet ikke klarte å skjære sund lenkene.

Hundrevis av politifolk kom fra alle kanter. Vinkelsliperne vant over herdet stål. Ved midnatt var alle elveredderne fraktet bort. Alene i vinternatta kastet jeg nøkkelen av all kraft. Drømmen om å vinne slaget i Stilla var knust. Tapet var hjerteskjærende.

FOSEN BLE BERGET

På Fosen ble resultatet motsatt – Folkeaksjonen vant til slutt – og jeg vil spesielt trekke fram og takke Arvid Jáma varmt for sin ukuelige og utholdende kampkraft.

Skammen over nederlaget i Stilla ble snudd til stolthet 25

Kjell M. Derås.

Skammen over nederlaget i Stilla ble snudd til stolthet 25 år etterpå.

år etterpå. Jeg ble intervjuet av forfatter Hjørthol da han jobbet med boka "Alta – kraftkampen som utfordret statens makt". Nå tenker jeg at vi tapte slaget, men vant den langsiktige kampen, om styrking av samenes rettigheter og bedre vern av verdifull natur.

VINDEN SNUR IGJEN

I de siste årene har den gode vinden etter Stilla snudd. De fornybare profittjegerne har vind i

seila og urfolk og naturverdier ofres.

Gaelpie/Kalvvatnan er det verste eksempelet – her blir kjerneområder for reindrifta ofret på skibsreder Fred. Olsen sitt alter, med heiarop fra SV i Nordland. En sær farlig allianse – som knuser vårt urfolk sin tradisjonelle rett til å produsere klimavennlig reinkjøtt, deres språk og kultur. Ungdommene i Njaarke sa i sin appell at dette er rasisme og kulturelt folkemord.

Kanskje har vi fått en ny type rasister: fornybare rasister – er de bedre enn andre rasister?

LA FJELLET LEVE!

"Ruoktu váimmus"/"Vindens veier" en triologi av Áillohas – anbefales som pensum hos SV, NVE og NHO.

Så reiser jeg / på tidens hav / følger / vindens veier (Nils-Aslak Valkepää).

Hvor går "Vindens veier" – etter Galepie?

Baajh vaeride årroddh!

KJELL M. DERÅS

På MR-dagarna medverkade Michael Lapsley, Kaisa Huuva, Almut Bretschneider-Felzmann (moderator), Anders Wejryd och Marie Persson.

Brist på kunskap om förtryck av samer

Till våren 2016 kommer Svenska kyrkans vitbok om hur relationerna till samerna sett ut genom historien. Bristen på kunskap om hur kyrkan hand i hand med staten har förtryckt och kränkt samerna är stor i Sverige.

Det var deltagarna överens om på seminariet "Hur ska minnen från det förflutna helas? En dialog om försoning och återuppriktelse av samer i Sverige", som arrangerades av Svenska kyrkan under MR-dagarna (Mänskliga rättighetsdagarna) 9-10 november i Göteborg.

Det samiska perspektivet och den samiska delen av historien är som en vit fläck i den nationella historien, tycktes det.

– I Sverige lär vi oss inte om det samiska folkets historia i skolan, men vi känner till andra urfolks historia. Vi har en historia av kolonialism riktad mot samerna beträffande lagstiftning, politik och rasbiologisk forskning. Kyrkan stod för en stor del av denna behandling av samer, sa Marie Persson, grundaren av Nätverket Rädda Rönnbäcken och ledamot i Sametinget.

År 2014 antog Sametinget en

motion som kräver en sanningskommission med syfte att undersöka hur staten har behandlat och fortfarande behandlar samer.

VITBOK OCH NOMADSKOLEBOK
– Kolonialhistoria. Det är viktigt att vi vågar använda det ordet, sa förre ärkebiskopen Anders Wejryd. Mänskliga rättigheter förmodas vara en stor sak för Sverige, men de flesta av oss har inte reflekterat över detta.

En central fråga var vad Svenska kyrkan kan bidra med för att läka och hela relationerna till samer. Kaisa Huuva, handläggare för samiska frågor vid kyrkokansliet, berättade om kyrkans arbete med vitboken. Den är ett samarbete med Umeå universitet, där forskare och akademiker inom olika områden beskriver hur relationerna mellan kyrka och samer har sett ut. Vitboken fördjupar kunskapen om hur kyrkan har bidragit i förtryck och kränkningar.

– I den andra publikationen, nomadskoleboken, berättar äldre samer om de sår de bär med sig från tiden i nomadskolan. Det riktigt tunga arbetet, sa Kaisa Huuva, startar i vår när båda böckerna är publicerade. Vi

skulle som kyrka kunna låta oss utmanas att skapa en kyrka som är sund och sann.

STÖD EN SANNINGSKOMMISSION!
– Min hälsning är att kyrkan ska stödja en sanningskommission, sa Marie Persson. Det är också viktigt att kyrkomötet ställer sig bakom motionen om att arbeta för ett ratificerande av ILO 169.

När det saknas kunskap om samisk historia och när man drivs av rädsla är det svårt att vara öppen för samers behov och för berättelser om vad som faktiskt händer idag, fortsatte hon. Exempel är den generösa minerallagen och gruvnäringen ett stort hot mot samisk existens, liksom problemet med att Sverige inte undertecknat ILO 169.

Anders Wejryd hoppades på en sanningskommission.

– Om inte folkkyrkan ska förlora sin trovärdighet måste den brottas med centrala religiösa frågor som förlåtelse, moral och rätt och fel. Idag är det för få som gör det, sa Wejryd.

– Sverige är ingen humanitär supermakt. Det finns mycket att vara stolt över, men det finns också saker att skämmas för. En helande resa är en flera genera-

tioners resa. Detta kan bli början på resan för att nå ut till alla skolbarn och medborgare i Sverige, sa den sydafrikanske prästen Michael Lapsley.

HOPPAS PÅ UNGA

Michael Lapsley hoppades på de unga samerna. Den här tiden, sa han, är en tid för kreativitet.

– En stor hjälp i Sydafrika var dansen, sången ... Jag tror att musiker, filmskapare och andra behöver inspirera er i arbetet. Samer bör också vara kreativa i processen. Det finns annars en risk att de som ser sig som offer också själva kan bli förövare, sa Lapsley.

– När jag själv började arbeta med gruvfrågor så var det helt tyst. Men sen har jag märkt allt större intresse. Jag tror på människor, unga människor, aktivister och artister. Kanske har de unga större möjligheter idag. Jag tror inte att vi kan stoppa den rörelsen, sa Marie Persson.

Läs mer på:
internwww.svenskkyrkan.se/default.aspx?id=1258090

TEXT OCH FOTO:
ROLAND ASPLUND

Stiftets samiska arbete nystartar

Härnösands stift uppger att stiftets flerspråkiga arbete, bland annat det samiska, kommer att nystarta från och med nästa år. En handläggare för flerspråkigt arbete kommer att anställas vid stiftskansliet i Härnösand. Samisk handläggare finns inte budgeterad.

Härnösands stifts samiska verksamhet inskränkte sig under 2015 i stort sett till stöd för det samiska konfirmandlägret. Som Daerpies Dierie tidigare skrivit har samisk handläggare och referensgrupp saknats.

EN MILJON MINUS

Verksamhetsplanen för 2016, som antas av stiftsfullmäktige i december, visar att det ser ut på samma sätt under nästa år. Det flerspråkiga området i budget har bantats med ungefär 1 miljon kronor, ner till knappt 2,5 miljoner kronor.

Samtidigt anställer stiftet en handläggare med uppgift att bygga

ett långsiktigt hållbart flerspråkigt arbete; sydsamiskt, teckenspråkigt och finskspråkigt. Av budget att döma finns däremot inget utrymme för en samisk handläggare under nästa år.

MÅL ANTAGNA

Grund för arbetet finns i den policy för Svenska kyrkans flerspråkiga arbete som kyrkostyrelsen 2012 rekommenderade stiftet anta och som stiftsstyrelsen i Härnösand antog nu i september. Målformuleringarna finns i stiftsstyrelsens protokoll 2015-09-15 på adressen svenskakyrkan.se/harnosandsstift/protokoll.

Arkivbild från samisk gudstjänstverkstad i Duveds kyrka.

– Verksamheten kommer att stegvis byggas upp utifrån dessa mål, säger stiftsstyrelsen i sitt förslag till verksamhetsplan.

Utöver det som handlar om det samiska konfirmandlägret har stiftet 2016 som mål att hjälpa församling-

arna med strukturer och utbildning för det flerspråkiga arbetet.

Daerpies Dierie återkommer med intervju med stiftets flerspråkiga handläggare.

TEXT OCH FOTO:
URBAN ENGVALL

Gaaltije får finnas kvar

Gaaltije har det senaste året tvingats knäpa på eget kapital. Nedläggningshotet har varit akut. Men nu står det klart att de närmaste två åren är ekonomiskt tryggade.

Gaaltije, sydsamiskt kulturcentrum i Östersund, har aldrig haft en trygg ekonomisk bas att stå på. Verksamheten har i huvudsak varit projektfinansierad, och därmed har man alltid fått leva i viss osäkerhet om framtiden. Man har uppskattat att det skulle behövas 1,7 miljoner för att bedriva en bra verksamhet.

– Vid förra halvårsskiftet gick en programperiod ut, och då bestämde vi oss för att driva frågan om trygg basfinansiering ända in i väggen, säger Jerker Bexelius.

LÖSNING KLAR

I augusti kunde så ett möte hållas hos landshövdingen med de parter som skulle kunna bidra till en ekonomisk grund för Gaaltijes verksamhet; regionförbundet, förvaltningskommunerna och sametinget. Något stöd från eller kontakter med Svenska

kyrkan har inte varit aktuella under ganska lång tid.

Den knackiga ekonomin har medfört att Gaaltije tvingats banta på både personal och verksamhet. I nuläget har man 2,75 tjänster. Projekt-tjänsterna har inte kunnat förlängas. Ekonomisk administratör saknas.

– Nyligen blev det äntligen klart att Region Jämtland/Härjedalen och Länsstyrelsen i Jämtland bidrar med 1,6 miljoner per år i två år, säger en lättad Jerker Bexelius.

De regionala aktörerna hoppas att också Sametinget ska vara med och bidra. Pengarna räcker till att hålla verksamheten igång, så att Gaaltije kan fortsätta arbetet med att få en fast finansiering. Sametinget hjälper till att lobba gentemot regering och riksdag för att lösa finansieringsfrågan på längre sikt.

TÄNKER FRAMÅT

Trots all den ovisshet som vilat över Gaaltije under det här året tänker man framåt. På gaaltije.se kan man läsa om en basutställning om det sydsamiska samhället som kommer att finnas på plats från månadsskiftet

oktober-november för att sedan fortsätta utvecklas.

Under våren nästa år räknar Jerker med att en utställning på temat "Vad ska bort – främlingsfientlighet, rasism eller kolonialism?" kommer att öppnas.

Där vill Gaaltije ifrågasätta synen på främlingsfientlighet, rasism, kolonialism och förhållandet mellan dessa: Kan man genom att aktivt ta avstånd från något av dem (läs till exempel: Sverigedemokraterna) ha gott samvete? Kan man medverka i beslut som fungerar som kolonialism, men ändå inte vara rasist?

SKOLOR BIDRAR

– Under höstterminen har vi hjälp av årskurs nio och gymnasiet i de samiska förvaltningskommunerna att ta fram material till utställningen. Detta ingår också i skolornas eget arbete med främlingsfientlighet,

FOTO: GAALTIFE

Jerker Bexelius.

rasism och människors lika värde, säger Jerker Bexelius.

På gaaltije.se framgår att Gaaltije vill ha hjälp även från allmänheten i arbetet med "Vad ska bort?" och vilken typ av material som kan behövas.

Det här viktiga projektet är (under-)finansierat med medel från Ungdomsstyrelsen, de samiska förvaltningskommunerna och sametinget. Däremot hade Härnösands stift inga möjligheter bidra.

Gaaltije har också påbörjat ett arbete inför högtidlighållandet 2018 av det första samiska landsmötet på svensk mark, ett år efter det norska.

Bland annat skulle Gaaltije just detta år vilja se en samisk konfirmation på sydsamisk mark och har tagit kontakt med Sylvia Sparrok, Samiska rådet i Svenska kyrkan, om detta.

URBAN ENGVALL

”En god høring om helse”

Den 13. oktober ble den andre av tre visitasdager i Saemien Åålmege avholdt. Denne gangen var Snåsa stedet for Nidaros biskop Tor Singasaas sitt besøk og fokus var satt på temaet helse.

Snåsa kommune er forvaltningskommune for sørsamisk språk. Kommunens innbyggere har dermed rett til å bli betjent på sørsamisk ved hevendelse til kommunen.

SYKEHJEM MED DERHVIEGÅETIE

På Snåsa sykeheim blir beboerne betjent på samisk også uten bruk av det talte språk. I tilknytning til demensavdelingen har sykehjemmet bygget opp en sansehage med bl.a. en torvgamme – *derhviegåetie*. I tillegg finnes et redskapshus med innhold, en robåt og mer.

Slik kan beboere møte igjen noe av sitt kjente miljø selv om de må bo på institusjon. I torvgamma var det også et lydanlegg som der man kunne høre reinen, og enkelte i visitasfølget måtte se etter på baksida om det ikke

FOTO: EINAR BONDEVIK

På omvisning i sansehagen på Snåsa sykehjem.

faktisk var rein der, men det var altså kun lyden.

Saemien Åålmegeeraerie ønsket denne gangen å fokusere på helse hos den samiske befolkning, og dette ble belyst på flere måter. Pensjonert prest Bierna Bientie fortalte sammen med diakoniarbeider Bertil Jønsson om erfaringer fra møter med mennesker i ulike livssituasjoner.

Jonhild.Jåmapresenterte helseordboka ”Saemesth munnjan!”, og vi fikk også presentert arbeid-

det som SANKS står for. Grunnet kansellerte flyavganger måtte Renate Simonsen fra SANKS ta sin presentasjon via internett, men det fungerte godt nok til at det også var mulig med noen spørsmål, kommentarer og respons til det.

I tillegg fikk vi høre fra Grethe Dunfjeld sitt arbeid og studium om usynliggjøring. ”Likheten er så stor. Er det vanskelig å se forskjellen?” er tittelen på hennes oppgave. Videre fortalte reidriftsutøver Nils P. Joma om det

han kalte ”de tre katastrofene i samisk historie”: Innvandringsteorien om at samene er innvandrere til sørsamiske områder, Tsjernobyl-ulykken i 1986 og Dunderlandsulykka i 1948.

Avslutningsvis fortalte samesamingsråd Thomas Åhrén om sametingets overordnede arbeid innom helse. Biskopen avrundet hele denne samlingen med å kalle det ”en god høring om helse”.

ENGASJERT LOKALMENIGHET

Snåsa menighet tar også på alvor at Snåsa er sørsamisk forvaltningskommune. Under kirkekaffen som avsluttet visitasdagen fikk vi høre litt fra menighetens samiske utvalg.

I tillegg hadde menigheten invitert sine sjuåringer til å motta Mijjen Gærhkoegærja under visitasgudstjenesten i Snåsa kirke.

Sokneprest Ole Vinther og staben i Snåsa menighet deltok også under gudstjenesten sammen med prest, diakoniarbeider og trosopplærer i Saemien Åålmege og biskop Tor Singasaas.

EINAR BONDEVIK

Minnesord

Ingvar Åhrén

FOTO: SSR

Ingvar Åhrén.

Ingvar Åhrén, med ett helt livsverk inom den samiska kulturen i vidaste mening, har avlidit 71 år gammel. Nærmast sörjande är hustrun Kerstin och de två barnen Mattias, jur.dr., och Katarina, ekonom, med familjer.

Född i en mycket aktad renskötande samefamilj i Frostviken fick han, ensam i en brödrakrets av fyra, en delvis vidare levnadsbana än renskötarens. Som andra samebarn hade han gått i dåtidens nomadskola med, före 1962 års skolreform, kortare lästider och lägre bildningsmål än inom skolväsendet i övrigt.

Men med skarp intelligens och mycket goda förutsättningar för

studier tog han examen för folkhögskollärare, som han också genast blev vid dåvarande Samernas folkhögskola i Jokkmokk. Senare var han också dess rektor.

Under 1980-talet vidgade han sin kulturella inriktning som kulturchef i Härnösand, och sin senaste yrkesverksamma tid ägnade han åt chefskapet för Gaaltije, det sydsamiska kulturcentret i Östersund, som han själv för övrigt varit med om att få till stånd.

Men renskötselns länge ännu omyndiga ställning i samhället och samernas svårigheter att påverka sina egna livsvillkor förde honom tidigt in i samepolitiken. Där fick han efter hand förtroendet som ordförande i Samernas riksförbund, den då helt ledande samiska organisationen (vars ordförande hans far Anders också tidigare varit).

Det ledde i sin tur till positioner också på nordiskt plan och till uppdrag i viktiga offentliga organ som samefonden och de nordiska regeringarnas samsamarbetsorgan kring renskötsel och samespörsmål.

Han valdes 1993 in i det nyinrättade sametinget som han i början ledde som samesamingsstyrelsens ordförande. Även där deltog han i viktiga meningsutbyten de tre nordiska sametingen emellan.

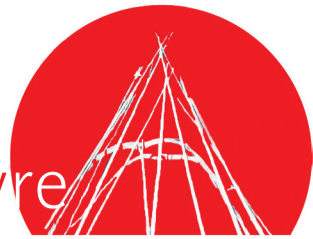
Det ökade förtroende som efter hand kom honom till del gjorde honom också till ordförande i Cesam (Centrum för samisk forskning vid Umeå universitet) och till invald ledamot av Kungliga Skytteanska Samfundet.

Till Ingvars stora förtjänst hör att han var varsam med svepande ord om samekultu-

rens roll i samhället och om dess framtid. Hans strävan var att konkret göra samekulturens olika uttryck synliga, att visa att samerna själva kunde vara aktiva, att det var viktigt att utan överord i sanning berätta om samernas kamp för erkännande, rättigheter och respekt. Det kunde också ge en trygg framtida vision för den samiska befolkningen i dess helhet. Det viktiga är ju ofta inte vad som sägs utan att det sägs så, att det tas emot.

Ingvar Åhrén har varit med om att ge ett vidare perspektiv på hur också samerna deltar i vårt lands utveckling, sedan några år tillbaka av riksdagen erkända som ett urfolk i Sverige.

LARS THOMASSON

Efter den avslutande gudstjänsten. Urfolkspräster och diakoner från hela Kanada. Kvinnan till vänster om författaren är biskop Lydia Mamakwa. Hon är sedan juni 2014 biskop för Indigenous Spiritual Ministry of Mishamikoweesh. Det har funnits totalt åtta biskopar med urfolksbakgrund sedan 1994. Många av personerna på bilden har gått i internatskolor. De kallar sig "internatskoleöverlevare" (Residential Schools Survivors).

"Sacred circle är försoning"

Vägen till självbestämmande för urfolken i Anglikanska kyrkan i Kanada

Urfolkens erfarenheter och visioner i Anglikanska kyrkan i Kanada kan tjäna som inspiration och förebild för samiskt kyrkoliv och Svenska kyrkan. Här berättar Kaisa Huuva, handläggare för samiskt kyrkoliv vid kyrkokansliet i Uppsala, om sitt möte med urfolkens Sacred circle i Port Elgin.

Rubrikens uttalande kommer från en av deltagarna i den så kallade Heliga cirkeln (Sacred circle) som Anglikanska rådet för urfolken i Kanada ordnade för åttonde gången i mitten av augusti 2015 i Port Elgin (vid Lake Huron i Torontoområdet, på urfolket Saugeen Objiway-områdets traditionella marker). Årets tema var *Lifted on Wings of Faith: Heeding the Indigenous Call* (på svenska ungefär: Buren på trons vingar – Att ta urfolkens utmaning på allvar).

Undertecknad var, tillsammans med den maoriske prästen Robert Kerioapa, inbjuden som huvudtalare

till Sacred circle. I mitt anförande lyfte jag bland annat fram behovet av en dekolonisering av Svenska kyrkan och byggandet av strukturer för samiskt kyrkoliv. Om nödvändigheten av detta blev jag alltmer varse under min vecka på Sacred circle.

Sacred circle är en mötesplats för bön, gudstjänster, gemenskap, bibelstudier, sång, reflektion, healing, samtal, kyrkopolitiska diskussioner och formella beslut. Allting genomströms av en medvetenhet och praktik där den egna andligheten och den kristna var integrerade med varandra.

TÄNDE HELIG ELD

Sacred circle öppnades tidigt måndag morgon med att vi tände den heliga elden. Alla turades om att dygnet runt hålla elden levande tills Sacred circle avslutades. Sacred circle avslutades med att alla hjälptes åt att plantera ett träd tillsammans med askan ifrån den heliga elden. Det fick symbolisera framtiden och den fortsatta framväx-

ten av en stark urfolkskyrka inom den Anglikanska kyrkan.

I den Anglikanska kyrkan är urfolksarbetet organiserat runt det Anglikanska rådet för urfolken (Anglican Council of Indigenous Peoples, ACIP). ACIP kan liknas med Samiska rådet i Svenska kyrkan och Samisk kirkeråd, men med mycket större mandat och självbestämmande än i de svenska respektive norska kyrkorna.

Tillsammans med ACIP finns också den anglikanska, nationella urfolksbiskopen, Mark McDonald. Tillsammans med Ginny Doctor, som samordnar alla urfolkspräster i Anglikanska kyrkan, arbetar de icke-territoriellt på den nationella nivån.

Eftersom Sacred circle också är det högsta beslutande organet eller "kyrkomötet" för urfolken så fattas även centrala, viktiga beslut där. Vid stora beslut samlas alla de regionala företrädarna i en samtalscirkel för att gemensamt diskutera och komma fram till ett beslut som alla i gruppen känner

sig tillfreds med (på engelska: Talking circle). I plenum presenterar regionerna sina förslag, och slutligen enas mötet om ett beslut som alla är nöjda med. Detta fick jag själv bevittna när man fattade det historiska beslutet om den femte provinsen.

ICKE-TERRITORIELL URFOLKSPROVINS

Man beslutade alltså om den så kallade femte provinsen (the fifth province). Anglikanska kyrkan är uppdelad i fyra provinser, och i varje provins finns det ett flertal stift. Den femte provinsen, som ska inbegripa flera stift, kommer att fungera som en icke-territoriell provins som ska tjäna alla urfolk i Kanada, alltifrån de som bor i lokalsamhällen och byar i Nunavut till de som lever i storstäderna. I den femte provinsen kommer urfolken att själva bestämma.

Med det beslutet i ryggen kan ACIP och NIAB (National Indigenous Anglican Bishop, den Anglikanska, nationella urfolksbiskopen) konkret arbeta

vidare med uppbyggande av den femte provinsen. Det betyder att urfolken har självbestämmande i den provinsen i den Anglikanska kyrkan i Kanada. FN:s urfolksdeklaration har varit vägledande för arbetet med den femte provinsen.

I arbetet med att förankra den femte provinsen har man mötts av motstånd och kritik internt inom Anglikanska kyrkan. Den nationella urfolksbiskopen Mark McDonald berättade för mig att man har ifrågasatt denna icke-territoriella provins och sagt att man inte ska korsa befintliga församlings-, stifts- och provinsgränser, utan hålla sig inom gränserna. Han har bemött den kritiken genom att fråga: "Vilka gränser kom först, vilka levde i området innan stifts- och församlingsgränser etablerades? De gränserna är en sentida konstruktion, sett med urfolksperspektiv." Det är en väldigt intressant frågeställning som också äger giltighet i vårt samiska sammanhang.

NÖDVÄNDIGT FÖRÄNDRÅ

Sacred circle är inte bara en angelägenhet för urfolken. Anglikanska kyrkans ärkebiskop Primate Fred Hiltz och Lutherska kyrkans ärkebiskop i Kanada Susan Johnson deltog. Totalt 17 biskopar var med under veckan. Det säger en del om urfolkskyrkolivets ställning och dignitet i Anglikanska kyrkan.

Vårt att notera var att samtliga biskopar höll en mycket låg profil. De hade nämligen fått rådet att inte yttra sig i plenum och ta alltför mycket plats. De deltog för att lyssna och lära. Sacred circle är till för urfolken i första hand. Icke-urfolk är gäster som behandlas med den respekt som man behandlar gäster med.

Det var ganska överväldigande att som same, verksam i det samiska kyrkolivet i Svenska kyrkan, mötas av hundratals präster, diakoner, frivilliga och kyrkliga ledare/biskopar som själva var urfolk. De är viktiga förebilder. Likaså är det medvetna ledarskap, med ansvar och omsorg, som fanns hos deltagarna, oberoende av funktion, en viktig förebild.

Det var lika överraskande att mötas av insiktsfulla biskopar och ärkebiskopar tillhörande

Biskop Mark McDonald är sedan år 2007 den (första) nationella urfolksbiskopen i Anglikanska kyrkan i Kanada. Han är också president för Nordamerika i Kyrkornas världsråds centralkommitté. Här tillsammans med sin medarbetare Ginny Doctor som samordnar och stödjer alla urfolkspräster och diakoner i Anglikanska kyrkan.

den vita majoritetsbefolkningen, som verkligen i sitt hjärta förstod varför det är nödvändigt med en femte provins, en urfolkskyrka, och insåg nödvändigheten av att förändra majoritetskyrkostrukturerna.

TRÖTT PÅ OKUNSKAP

Jag frågade hur det kommer sig att urfolken har en så självklar position i kyrkan. Svaret var att man stegvis arbetat med detta sedan början av 1970-talet. Det var de äldre som uppmanade de yngre att arbeta för en urfolkskyrka inom Anglikanska kyrkan. Man ville helt enkelt ha något eget, med urfolkens språk, kultur, ceremonier och andlighet integrerade i kyrkan. Man var trött på vita präster som under alla år predikat Guds ord på engelska. Man var också trött på att mötas av okunskap och rasism i församlingarna.

En av milstolparna i uppbyggandet av den anglikanska urfolkskyrkan var en Sacred circle i Minaki Lodge i Ontario 1993. Den dåvarande ärkebiskopen i Anglikanska kyrkan, Michael Peers, bad då urfolken

om förlåtelse för de övergrepp som präster i Anglikanska kyrkan gjort sig skyldiga till i de internatskolor man tillsammans med flera katolska ordnar drev fram till 1980-talet.

Förlåtelsen kom efter att han under tre dagar lyssnat på före detta internatskolebarns smärtsamma berättelser om övergrepp och våld i skolorna. Han vände sig till de äldre i församlingen och bugade inför dem innan han började tala. Det är också värt att notera att Anglikanska kyrkans motsvarighet till kyrkostyrelsen hade gett honom mandat att uttala ursäkten. Det var inte bara han själv som kände för att be om ursäkt utan det var formellt sanktionerat. Ett centralt stycke i bönen om förlåtelse lyder:

"VI SVEK ER"

"Vi svek er, vi svek oss själva och vi svek Gud. Jag är så ledsen, mer än vad mina ord förmår säga, för att vi var del av ett system som tog er och era barn från hem och familj. Jag är så ledsen, mer än vad mina ord förmår säga, för att vi försökte göra om er till vår avbild, att vi tog ifrån er ert språk

och era identitetsmarkörer. Jag är så ledsen, mer än vad mina ord förmår säga, för att så många blev utsatta för fysiska, sexuella, kulturella och emotionella övergrepp. På Anglikanska kyrkans i Kanada vägnar ber jag er därför om ursäkt" (författarens översättning; se hela ursäkten på www.anglican.ca/tr/apology).

Många jag talade med sade att det här tillfället, när Michael Peers bad om ursäkt och visade ånger över det som hänt, verkligen var "a moment of reconciliation, and we were now seeking our rightful place in the Anglican Church" (ett tillfälle av försoning, varpå vi kunde ta vår rättmätiga plats i Anglikanska kyrkan).

Efter den här ursäkten skedde en rad förändringar i kyrkan, och de ledde till framväxten av den femte provinsen. Biskop Mark McDonald har sagt att ursäkten gjorde att urfolksanglikaner nu har verklig grund för sitt hopp om att i framtiden kunna bestämma över egna frågor. Ursäkten hade en stor påverkan, både på det personliga planet och för kyrkan som helhet.

En av de regionala grupperna samlas i en "talking circle" och hälsar på varandra innan de kommer överens om vilka de ska utse som representanter för sin region i ACIP.

Avslutningsceremoni. Ärkebiskopen i Anglikanska kyrkan, Primate Fred Hiltz, talar efter att ha tagit emot korset och den traditionella filten som gåva från Sacred circle. Dessa skulle sedan inta en hedersplats i kapellet i Anglikanska kyrkans huvudkontor i Toronto.

Den gjorde att arbetet för självbestämmande tog fart.

EN HÄLSOSAMMARE KYRKA

Det är kanske så det är, som kvinnan i rubriken beskrev Sacred circle: att som urfolk skapa något eget, är försoning i praktiken. När urfolken själva

sätter agendan, skapar något eget och bestämmer själva, händer något. Genom det återställer man något, och man blir fri och autonom och styr över sin egen framtid som urfolk. Självbestämmande verkar då, i förlängningen, försonande och helande för urfolken.

Vi vet från den första kontakten mellan urfolk och statsmakt, där kyrkan var en aktiv verkställare, både i de nordiska länderna och i Kanada, att man försökt förinta, besegra, assimilera, segregera, göra om och tvångskristna. Ofta missbrukade man Guds namn. Både i Kanada och i våra nordiska kyrkor. Det här är ingen enkel historia eller en enkel relation som läks över en natt. Men vi kan inte fortsätta leva med det här arvet. Inte som urfolk – och inte heller som kyrkor.

Att urfolken idag, efter hundratals år av förtryck, själva bestämmer eller har ambitionen att själva råda över de egna angelägenheterna, bland annat i kyrkan, är ett återställande och en återupprättelse av forna maktstrukturer. En av de vita biskoparna i Anglikanska kyrkan uttryckte det med att "vi får en hälsosammare och friskare kyrka" genom självbestäm-

mande för urfolk. Det är ju så sant. Inte minst får man en mer trovärdig kyrka.

BRUSTENHET KAN LAGAS

Det här är ord som tål att begrundas i vårt eget samiska sammanhang i de nordiska kyrkorna. Det kan vara så att våra nordiska kyrkor, i varierande grad, inte själva förstår sin egen brustenhets. Med urfolkens självbestämmande i kyrkan lagas brustenhets, och man får en läkt och hälsosam kyrka.

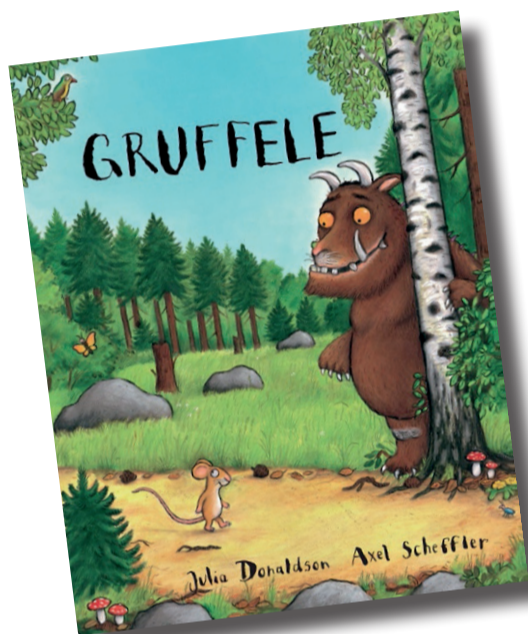
Sacred circle och urfolkens arbete i Anglikanska kyrkan framstår som en levande och uppfriskande vision om något eget, om en kyrka på egna premisser. Det är möjligt att bygga något eget. Det har gjorts på andra håll. Det ska gå att göra det här också. Vi bär det som ett hopp om något annat i framtiden.

TEXT OCH FOTO: KAISA HUUVA

Den officiella benämningen på urfolken i Kanada är **First Nations (indianer), métiser och inuiter**. På den här adressen finns ytterligare texter, bilder och namn från Sacred Circle: www.anglican.ca/im/sacredcircles/sc2015

Maanagærjah jarkostimmie

Barnebokoversettelser

Siden våren 2014 har språksentrene Gielem nastedh og Gieleaernie samarbeidet med Nord-Trøndelag fylkesbibliotek om å oversette barnebøker til sørsamisk. Hittil er 24 bøker oversatt, og det kommer stadig flere. Her forteller Morten Olsen Haugen om arbeidet.

Det vi har gjort mest av, er "løse oversettelser", det er både raskt, enkelt og billig. Vi oversatte teksten til bildebøker, og deler oversettelsene via hjemmesiden vår, slik at teksten kunne brukes sammen med bøker på norsk og svensk som allerede var trykt.

Til nå har vi laget 16 "løse oversettelser", gratis for deg. Bøkene er bl.a. Prøysen, Bringsværd, Jakob og Neikob, to Plupp-bøker, "Den lille larven aldrimett" og "Bukkene Bruse i Badeland".

BØKER FOR DE MINSTE

Vi trykker også bildebøker som er oversatt fra engelsk. Dette er nok den mest synlige delen av

det vi holder på med, og vi leter etter bøker som fanger opp de fascinasjonene som barn flest deler, uavhengig av morsmål. For tiden arbeider vi med å oversette bøker om dinosaurer, sjørøvere og søte revhvalper.

BILDEBØKER OVERSATT

Fem bildebøker er oversatt til nå. I "Gruffele" er det ei mus som skremmer alle med å fortelle at han er venn med det aller skumleste monsteret. Musa blir veldig overrasket når han skjønner at monsteret finnes. I "Jødtedh! Snjågløe jeethi" ("Wow, sa ugla") er det ei ugle som for første gang er våken gjennom en hele dag, og oppdager det strålende fargespillet i naturen. Boka "Nænnoes traktovrh" ("Sterke traktorer") viser fram alt traktoren kan brukes til, med påkledde dyr i rollen som bønder. Både ugleboka og traktorboka er enkle bøker med sterke farger; de fungerer nesten som pekebøker, for barn helt ned til halvannet år.

Under Tjaktjen Tjåanghcoe i september lanserte vi to bøker. Når du har lest "Krogkodilla mij idtji tjaetsiem lyjkhk" ("Krogkodilla som ikke likte vann") skjønner du hvorfor vi ville ha med en flammesluker under lanseringen. Boka minner om "Den stygge andungen" ved dette at det er et dyr som føler seg annerledes enn familien sin. "Prinsessa jñh Snurke" ("Prinsessen og grisen") er min favoritt til nå; det er en veldig søt, lur og morsom komedie om to som blir forbyttet.

LYDBØKER FOR STORE OG SMÅ

I tillegg til bildebøkene lager vi også lydbøker. Hittil har vi gitt ut to lydbøker med samiske eventyr, tekster som allerede fantes på sørsamisk. Det er Just Quigstads "Aarporten jñh Åarjel-Smaaregen soptsesh" fra 1880-årene (omtalt i DD 3/15), og Kirsti Birkelands "Staaløeh vienhtieh aske lea dälle". Planen videre er utgi lydbokutgaver av

korte barnebøker for barn fra 7 til 12 år. Den første skal leses inn nå i november, og vi har seks bøker til på arbeidsplanen.

MANGE MEDARBEIDERE

Vi har til nå samarbeidet med 11 oversettere og 3 lydbokinnlesere; i tillegg til noen oversettelseskontrollører. Flere andre er i arbeid. Jeg føler meg svært privilegert som får lov til å arbeide med dette, sammen med hyggelige, dyktige ildsjeler som er opptatt av hjertespråket sitt.

Vil du lese mer? Gå til www.fylkesbiblioteket.ntfk.no og følg lenken ved sameflagget. Der kan du også laste ned 16 gratis, løse oversettelser.

MORTEN OLSEN HAUGEN,
RÅDGIVER, NORD-TRØNDELAG
FYLKESBIBLIOTEK

Boken

”Queering Sápmi” nu på sydsamiska

Nu finns äntligen den omfattande boken ”Queering Sápmi. Samiska berättelser bortanför normen” också på sydsamiska. Det är ett språk- och kulturjobb av riktigt stor betydelse som det fleråriga projektet Queering Sápmi nu rott i land.

Ett annat av projektresultaten är den utställning som nu en tid funnits bland

annat på Ájtte i Jokkmokk och på Fjällmuséet i Funäsdalen. Ett långsiktigt och mänskligt betydelsefullt resultat är det nätverk som byggs upp och som anordnar mötesplatser i hela Sápmi.

BERÄTTELSE SOM UTMANAR

Boken Queering Sápmi, som Daerpies Dierie tidigare skrivit om när

den 2013 kom ut på svenska, består av samiska livsberättelser som utmanar normer och förväntningar om kön och sexualitet. Det är berättelser som hittills inte haft något utrymme och som ibland aktivt tystats ner.

Boken, som sammanställts av Elfrida Bergman och Sara Lindquist, ges ut av Qub förlag, qubforlag.se.

URBAN ENGVALL

Barruk tog scenen med storm

Den 5 september kom den dag Katarina Barruk längtat efter, releasekonserten för hennes första cd-skiva, *Báruos*.

Ett blått ljus skymtar i det samiska kulturhuset Tráhppie på Gammalia, Umeå. Kafédrukningen har inför kvällen förvandlats till scendukning. Marja-Lisa Rannerud, Malå, väntar spánt på startskottet.

– Jag ser henne som en förebild för att hon kämpar för att föra språket vidare, hon är ju en eldsjäl så att det kanske kommer fler som hon, som för språket vidare, säger Rannerud.

Katarina har själv skrivit de ume-samiska texterna till skivan, produktionen står Frode Fjellheim för.

–Det känns jättespännande nu inför konserten, jag är sjukt peppad men klart man är lite nervös också, men jag tycker det ska bli så himla kul att få spela med musikerna som har spelat på skivan, de är så himla duktiga, säger Katarina Barruk.

Du känner inte att låtarna känns utelämnande?

Nej, jag tycker om att lyfta fram både det som faktiskt är tungt samtidigt som glädjekänslorna, det är väldigt fundamentalt i mitt skapande, säger hon.

Det är långt från första gången Katarina Barruk står på en scen. 2012 valdes hon till årets unga artist på

den norska festivalen Riddu Riddu men långt innan dess tog hon första steget upp på en scen. Redan då hon var sex år, kring jul, trollband hon en hel publik. Den som stolt berättar om händelsen är hennes mormor Berit Merum:

–Hon hade då ingen som spelade, hon sjöng a cappella, hon sjöng så folk grät, de blev så rörda och det är precis vad Katarina gör, hon berör.

VÄRLDSSTJÄRNA

Katarina Barruk kliver med säkra steg upp på scenen. För varje låt som spelas skruvas volymen på publiken upp, och när Barruk sjunger ”Evelina” ställer sig Evelina Olofsson, huvudpersonen i texten, upp och tårarna på scenen är ett faktum. Applåderna tycks aldrig sluta. Barruk har än en gång berört, hennes röst fyllde den fullsatta lokalen.

–Jag ser henne som en världsstjärna, hon är självklar, säger Johan Svensson, Umeå.

I efterdyningarna av konserten bubblar Katarina Barruk av känslor.

–Det går inte ens beskriva, det är något jag jobbat för så länge och som jag verkligen längtat efter, och så får man stå här.

Katarina Barruk på scen.

Hur tar du emot kvällens respons?

–Det går ju rakt in i hjärtat, man blir ju så otroligt glad.

Är du inte rädd för att det finns kritiker där ute?

–Det tankarna har jag inte, de

tankarna har man inte råd med som artist, man måste tro på sig själv och det gör jag absolut.

TEXT OCH FOTO:
SOPHIA REHNFJELL

Gie jih gusnie årroeminie

Sverige

Samiska rådet inom Svenska kyrkan

Ordförande: Sylvia Sparrok, tel 0647-352 40.

e-post: syllan3@hotmail.com

Handläggare för samiska frågor: Kaisa Huuva, Svenska kyrkan,

751 70 Uppsala, tel 018-16 95 00,

e-post: kaisa.huuva@svenskakyrkan.se

Sydsamiskt församlingsarbete i Härnösands stift

Kontakta Härnösands stift, Box 94, 871 22 Härnösand,
tel. 0611-254 00, e-post: harnosand.stift@svenskakyrkan.se

Samiska krisnätverket

tel: 063-10 12 30 fredagar och söndagar mellan
klockan 20 och 24.

Norge

Samisk kirkeråd Generalsekretær: Tore Johnsen,
postboks 799 Sentrum, 0106 Oslo, telef 23 08 12 00,
e-post: tore.johnsen@kirken.no

Leder: Anne Dalheim

Sørsamisk representant i Samisk kirkeråd:

Linn Ellen Bientie Sivertsen

Saemien ålmegearaerie SÅR/

Samisk menighetsråd i sørsamisk område

www.samiskmenighet.no

epost: monica.kappfjell@kirken.no

Leder: Sigfred Jåma, e-post: shjaama@hotmail.no

medlemmer: Sonja Danielsen, Ina-Theres Sparrok,

Astrid Nordfjell og prest Einar Bondevik.

Sekretær: daglig leder (se nedenfor)

Saemien ålmegea beajjetje áejvie /

daglig leder i samisk menighet i sørsamisk område:

Monica Kappfjell, telef 993 49 477,

Gløttvegen 2, 7750 Namdalseid

e-post: monica.kappfjell@kirken.no

Prest i sørsamisk område: Einar Bondevik,

Sørlandsveien 54, 8624 Mo i Rana, mobil 474 53 902

e-post: prest@samiskmenighet.no

Diakoniarbeider i sørsamisk område:

Bertil Jönsson 7898 Limingen, mobil 994 88 827,

e-post: diakon@samiskmenighet.no

Leder trosopplæring: Toamma Bientie

Vikar: Margrethe Kristin Leine Bientie

Grendavegen 8, 7370 Brekkebygd

mobil: 412 88 227, e-post: mb789@kirken.no

Saemien Sijten kultuvrefoente

Mijjeh vadtesi ávteste gijhtebe Saemien Sijten kultuvrefoentesse
Kjellaug Jåma, Aina Lydia Toven Malum, Per Gustav Sparrock,
Ingwar Áhrén jih Bjørn Wigdahlen juvlemen sjiekenisnie.

Saemien Sijtes kulturfond

Vi takker for gaver til Saemien Sijtes
kulturfond i anledning

Kjellaug Jåma, Aina Lydia Toven

Malum, Per Gustav Sparrock, Ingwar

Áhrén og Bjørn Wigdahls begravelse.

Fler samiska texter finns på

www.svenskakyrkan.se/harnosandsstift

(klicka på Flerspråkig kyrka)

www.svenskakyrkan.se

(klicka på Kyrka och samhälle, Flerspråkig kyrka)

www.samiskmenighet.no

Daerpies Dierie

Sørsamisk kirkeblad • Sydsamiskt kyrkblad

Adress: Sørlandsveien 54, N-6824 Mo i Rana, Norge

Telefon (mobil): 0047 474 53 902

e-post: dd@samiskmenighet.no

Redaktør och ansvarlig utgivare:

Einar Bondevik, adress ovan.

Biträdande redaktør ViviAnn Labba Klemensson

Kaxhön 134, 830 51 Offerdal

tel 070-545 75 92

E-post: viviann.labba.klemensson@svenskakyrkan.se

Daerpies Dierie utkommer med fyra nummer per år
och har stöd från Härnösands stift, Nidaros bispedømmeråd,
Sametinget i Norge och Svenska kyrkan.

Prenumeration under 2016: 140 kronor.

Avgiften betalas när faktura kommer.

Adressändring och prenumeration

Prenumerations- och adressfrågor hanteras av

tidningens distributør Nordic Gateway,

e-post: produktion@nordic-gateway.se

Grafisk form & repro:

Berling Press AB.

Tryck: Pressgrannar

Texter och bilder till

nummer 1 2016 av Daerpies Dierie skickas

senast 3 februari 2016 till

viviann.labba.klemensson@svenskakyrkan.se

Eftertanke och glädje

Advent är nystart och glädje. Det gamla ligger bakom oss, det får vi lämna i Guds händer, både det som blev bra och det som blev mindre bra. Nya möjligheter men också svårigheter ligger framför oss. Vad ska det nya kyrkoåret innebära? Vi får be att Gud är med oss.

Advent påminner om att Guds rike har en trefaldig ankomst. Den kristna tron handlar om dåtid, framtid och nutid. Guds rike har kommit, det kommer i framtiden men det kommer också här och nu, i varje stund, när vi öppnar oss för Gud. "Gör dina portar vida för Herrens härlighet" (Psalm 103:3). Gud, hjälp oss att tro på din vilja att leda oss i livet och hjälp oss att tro på en meningsfull och god framtid med dig.

Under advent möter vi den kärve botpredikanten Johannes som manar

oss till bot och bättring. Han påminner oss om att adventstiden också är en tid för eftertanke, julfasta. Vi får tillfälle att gå igenom våra livs skrymslen och vrår. Har det staplats bråte på hög, finns det smuts på sina håll, är det tid att städa? Hur kan vi skapa plats för Gud och medmänniskor i våra liv? Det viktiga i livet behöver vi prioritera och ge utrymme, annars kommer det i skymundan och glöms till slut bort.

Under advent möter vi också den lilla människan, Jesu mor Maria, ödmjuk och stark. Hon lydde Gud och trotsade människor. Hon är allas vår förebild. Med den heliga Birgitta ber vi: Visa mig, Herre, din väg, och gör mig villig att gå den.

Sedan kommer julen, Kristi födelsfest. "Mörkret flyr, dagen gryr. Räddningstimman för världen slår,

nu begynner vårt jubelår" (Sv Ps 114:3). Blir det en födelsfest också i våra liv? Gud vill få plats i ditt och mitt liv. Där kan Guds rike utbreda sig och genom oss och andra växa i världen.

Gud, vi tackar dig för att du förenat dig med mänskligheten och ständigt är närvarande i din skapelse. Tack för julens under där du möter i det djupast mänskliga och i det värnlöst utsatta. Låt oss med herdarna få höra den himmelska lovsången och med dem bli delaktiga i det fridens och fredens rike som utgår från krubban i Betlehems stall. Hjälp oss som fått gåvan att se dig i Jesus Kristus, att också i hans efterföljd se dig i alla människor vi möter (bön 84 i En liten bönbok i Den svenska psalmboken).

MATTIAS HUSS

Bibeletekste

Aalkovisnie Baakoe lij jñh Baakoe Jupmelen luvnie. Baakoe Jupmele lij. Baakoe aalkovisnie Jupmelen luvnie. Baakojne gaajhke sjugniedovveme. Baakoht ij mij sjugniedovveme. Baakoe lij jieleme jñh jieleme almetjidie tjoevke. Tjoevke jemhkielisnie tjuavka jñh jemhkele ij tjoevkem buektiehtamme jamhkelidh.

Jupmele älmam raaji, dan nomme Jähha. Væhnine bööti tjoevken bijre vihnesjidh guktie gaajhkesj jaahkoem dan gielhtie edtjin äadtjodh. Ij lij jijtje tjoevke. Tjoevken bijre edtji vihnesjidh.

Saetnies tjoevke mij gaajhkide almetjidie tjuavka, veartanasse bööti. Veartanisnie lij. Jalts veartenem sjugniedamme, veartene idtji satnem damth. Jijtse almetji gäajkoe bööti, dah idtjin satnem dåastoht. Gaajhkesidie gie satnem dåastohtin, dejtie gieh Jupmielasse jaehkieh, dejtie reaktoem vedtieji Jupmelen maanine sjüdedh.

Jähhan vaentjele/
Evangeliet etter Johannes 1,1-12

Abpe tekstem jñh jeatjah bibelteksth maahtah daesnie lohkedh: www.bibel.no.
Bibelekste jñh "Åssjalommesh" juakaldahkesne jñh eah sinsitnide jearohks.

Ronja Eileen Holand jñh voelpe Amalie-Sööfe Charlotte Danielsen Gundersen goltelemine gosse Laara Dunfjeld lustes gærjam lohkeeminie.

Prinsessa jñh Snurke

Skiereden jñjnñh maanah Snåasesne tjåanghenamme. Dah aavodeminie orre gærjam gæhtjelidh. Eadtjohke goltelin jñh föörhkedin. Dan mænngan stoere fieste sjidtil!

Minngemes jaepiem Noerhte-Trööndelagen fylhken gærjagætie gellie gærjah maanide bæjhkohtamme. Gaajhkh dah gærjah lin åarjelsaemien gielese jarkoestamme. "Prinsessa jñh Snurke" akte dejstie gærjijste.

LUSTE HEEVEHTIDH
Gielem nastedh fuelhkide byöreme gærja-fiestem

heevehtidh. Naa jñjnñh almetjh Åarjel-saemiej skuvlese böötin. Lohkije Laara Dunfjeld bäähperosti gosse krirriem vöøjni.

– Hemmede, idtjim vienhth dan jñjnñh almetjh sijhtieh goltelidh! Munnjen hov luste govledh guktie dah maanah aavodeminie gosse gærjeste lohkim, Laara soptseste gosse abpe gærjam maanide

lohkeme. Laara prinsessan krävnam åajjan tsaakeme.

Maanah lustestallin jñh föörhkedin gosse Laara lohkeeminie. Guvvide vuesiehti jñh rovnegs gieline soptsesti gosse Prinsessinie.

GÆRJA VADTESINIE
Lohkemen mænngan dellie svarkeldin jñh lustestallin. Naakenh njejth

tjaebpies prinsesse-gaptide gäärvedamme. Svihtjin, gietide steerin jñh murriedin. Baernieh gujth soptestallin jñh bijre jarkan roehtin. Eejhtegh prihtjegem jovkin; luste vihth gaavnesjidh! Dan mænngan gaajhkesch maanah gærjam vadtesinie åadtjoejin.

TEKSTE Jñh GUVVIE:
MEERKE KRIHKE LEINE BIENTIE

Flott boklansering

I september var det boklansering på Snåsa for barnefamilier. Er en av mange barnebøker som

Nord-Trønderlag Fylkesbibliotek har oversatt. Gielem nastedh hadde invitert til høytlesing

fra boka med påfølgende fest. Det ble stor stemning både blant små og store!

NÖÖRJEN GÆRHCOE

Sveerjen gærhcoe

